

τέχνη του συγγενεῦσι πολὺ μὲ τὴν τέχνη τοῦ Λάμπρου Πορφύρα καὶ δὲ λέγει παρὰ ὅτι πρέπει νὰ εἰπωθῆ. (Σ. τοῦ Ν.—Νὰ δοῦμε ὅμως τί θὰ ποῦνε γιὰ τὴ σύγκριση κ' οἱ ἐνδιαφερόμενοι!)

«Ἐντελῶς διαφορετικός ἐστὶν ὁ Ἀπέθοντος τοῦ Σωτήρη Σκίπη, ἐντελῶς διαφορετικός, δηλαδὴ λιγώτερο σεμνὸς καὶ μετρημένος, ἀλλὰ ὅλος φανταχτερός ἀπὸ χαρίσματα τῆς φαντασίας καὶ τοῦ λόγου, πού κ' ἡ ἀπλοχέρια τους ὁκράα μπορεῖ γὰ καταντήση ἐλάττωμα, ἀμα συλλογιστοῦμε τὴν ἑλληνικὴν καθαρότητα. Τὸ ποίημα τοῦτο εἶναι βέβαια ἐν' ἀπὸ τὰ πρωτοτυπώτερα πού ἔγραψε ὁ Σκίπης, κ' ἐν' ἀπὸ τὰ δυνατώτερα, μέσα στὴν παραγωγή τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας...» Καὶ δίνοντας μιὰ σύντομή του ἀναλυση, βεβαιώνει ὁ κριτικὸς τίς μεγάλες ὁμορφίαι πού στολιζοῦνε τὸ ποίημα, μὲ τὴν ἐπιφύλαξη ὅμως γιὰ μερικὰ σημεῖα τῆς τεχνουργίας του.

Τὸ ἄρθρο τελειώνει μὲ δύο λόγια γιὰ τὰ Πατριωτικὰ Ποιήματα τοῦ κ. Ἀλέκου Γαλανοῦ, ἀπὸ θυμίζει ἡ φόρμα τους τὴν Παράσχο, μὰ ὁ ποιητὴς ἔχει βέβαια λιγώτερον δύναμη ἀπὸ τὸ Βαλαωρίτην».

Σ' ΕΝΑ του ὑπερλυρικὸ ἄρθρο στὴν «Ἀθῆναι» ὁ κ. Timeson, μέλο πού μένει πάντα τῆς καθαρεύουσας ἀσπονδὸς ὑπέραρχος, δίνει μιὰ χρήσιμη πληροφορία γιὰ τοὺς δικούς μας. Λέμε γιὰ τοὺς δικούς μας, γιὰτι αὐτοὶ καὶ μόνοι ἀντιπροσωπεύουν τὴ νεοελληνικὴ φιλολογία, καὶ τὸ ἄρθρο του γιὰ τὴ νεοελληνικὴ φιλολογία μιλάει. Προσκαλεῖ ὅλους τοὺς «παρ' ἡμῖν φιλολογοῦντας» νὰ στέλνουν τὰ ἔργα τους στὴν κ. Camillo Cessi, καθηγητὴ τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματολογίας στὸ Πανεπιστήμιον τῆς Κατάνης (Σικελίας). Ὁ σοφὸς Ἴταλὸς ἑλληνιστὴς ἔχει ἀναλάβει νὰ γράφῃ κριτικὰ καὶ νὰ γνωρίζῃ στοὺς συνταπίτες του τὰ ποιητικὰ, δραματικὰ καὶ κάθε λογῆς φιλολογικὰ προϊόντα τοῦ νεώτερου ἑλληνισμοῦ.

ΣΤΟ Παρίσι ἄρχισε τελευταῖα καὶ βγαίνει κάθε μῆνα ἓνα περιοδικὸ μὲ τὸν τίτλον «Les Mille nouvelles Nouvelles» (Τὰ Χίλια Καινούργια Διηγήματα). Τὰ διηγήματα εἶναι μεταφράσματα ἀπὸ ἔργα τῶν καλλίτερων διηγηματογράφων ὅλου τοῦ κόσμου καὶ πρωτότυπα γαλλικά. Στὸ φυλλάδιον τοῦ Μῆν, μαζί μ' ἄλλα, ἰταλικά, γαλλικά, ἰσπανικά κτλ., δημοσιεύει καὶ τὸ Μαρίνο Κοντάρου τοῦ Ἀργύρη Ἑφταλιώτη, μεταφρασμένο ἀπὸ τὸ Phi-

léas Lebesgue καὶ τὸ Manoël Gahisto. Ζητήσανε μάλιστα τὴν ἄδεια νὰ μεταφράσουνε στὰ γαλλικά καὶ ἄλλα διηγήματα τοῦ Ἑφταλιώτη.

ΑΠΟ τὴ Νεάπολη τῆς Ἰταλίας μᾶς ἦρθε ἓνα βιβλίον γιὰ τὸ Σολωμό. Ἀνθολογήματα κριτικὰ καὶ βιογραφικὰ σὲ 152 σελίδες. Συγγραφεὺς του ὁ καθηγητὴς Giuseppe Barone (via S. Paolo, 5). «Γιὰ μᾶς τοὺς Ἴταλούς, λέγει στὸν πρόλογο, χρέος εἶναι νὰ διαβάσουμε καὶ νὰ νοιώθουμε τὸ Σολωμό, πού μεγάλωσε στὴ χώρα μας κ' ἔκαμε αὐτοῦ τὴ γυμνασιακὴ καὶ πανεπιστημιακὴ σπουδὴ του, ἔγραψε ποιήματα στὴν ἰταλικὴ γλῶσσα, ἀγάπησε εὐκρινὰ τὴν Ἰταλία, δόξασε καὶ τίμησε τοὺς μεγάλους τῆς λογογράφους, καὶ προσπάθησε ὁλοένα σφιχτότερος καὶ θερμότερος νὰ διατηρήσῃ τοὺς δεσμοὺς τῆς ἀδερφωσύνης ἀνάμεσα στὴς δύο λαούς». Τὸ βιβλίον τοῦ Μπαρόνε συνεχίζει τὴν παράδοση τῆς ἀδερφωσύνης αὐτῆς. Στηρίζεται κυρίως σ' ὅσα γράφανε ὡς τώρα γιὰ τὸ Σολωμό δικὸι μας καὶ ξένοι κριτικοί. Γιὰ τὸ σκοπὸ πού γράφει, νὰ δειχθῆσῃ δηλαδὴ τὸν Ἰταλὸ ἀναγνώστη στὴν καταιότηση τῶν ἔργων τοῦ ἑθνικοῦ μας ποιητῆ, εἶναι τέλειον. Τὸ συμπληρώνουνε στὸ τέλος δύο μελετοῦλες, μιὰ γιὰ τὸ Μ. Α. Κανίνη καὶ μιὰ γιὰ τὸ Γ. Κάννα, Ἴταλούς καὶ αὐτοὺς βιογράφους τοῦ Σολωμοῦ. Κάμποσα τυπογραφικὰ σφάλματα στὰ ἑλληνικὰ κείμενα κ' ἡ κακὴ γραφὴ ἀρκετῶν ἑλληνικῶν ὀνομάτων εἶναι τὰ ψεγάδια πού θάβρισκε κανεὶς δύσκολος νὰ τοῦ λογαριάσῃ.

ΚΑΙ μιὰ μεγάλη ἀληθινὰ εἰδηση γιὰ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Τυπώνεται πιά σὲ βιβλίον ἡ «Φλογέρα τοῦ Βασιλιά», τὸ μεγάλο ἐπικὸ ποίημα τοῦ Κ. Παλαμά, ἀπὸ 4,000 στίχους σὲ 10 λόγους. Τὸ βιβλίον θάχῃ ποιητικὸν πρόλογο, τὸ «Γιὸ τῆς χήρας» καὶ γιὰ ἐπίλογο τὴν Ἡρωϊκὴν Τριλογία τοῦ ποιητῆ: δηλαδὴ τὸ Χαῖρε τῆς Τραγοῦδιᾶς, τὴν Ὁδὴν στὸ θάνατον τοῦ Ἰψεν καὶ τὴν Ὁδὴν στὰ Ἑκατόχρονα τοῦ Γαριβάλδη.

ΦΥΛΛΟΛΟΓΟΣ

Πολλὲς φορές ὁ τεχνίτης τῆς δημοτικῆς μας γλώσσας ἀναγκασμένος βρίσκεται ὄχι μόνο νὰ ἰδρώσῃ κεντῶντας ἀπάνου στὸ πανί, μὰ καὶ νὰ πεθάνῃ, ὀφθαλμίζοντας τὸ ἴδιο τὸ πανί. Γιὰτι σὲ πολλὰ ἢ δημοτικὴ δὲ βοηθιέται μῆτε ἀπὸ τὴν παράδοση· πρέπει νὰ πρωτοπῇ πολλὰ πού συνηθίσαμε ὅπως ὅπως ἄλλοιῶτικα νὰ τὰ διαβάσουμε.

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΘΗΝΙΩΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

(Σ' ἓνα φίλο, στὰ ξένα)

Ἀθῆνα, 3 τοῦ Θεριστῆ

... Γύριζε τὴν περασμένη βδομαδὰ ὁ Βασιλιάς μας ἀπὸ τὸ ταξίδι του στὴ Λόντρα. Ἀφορμὴ τοῦ ταξιδιοῦ ἢ κηδεῖα τοῦ γαμπροῦ του Ἐδουάρδου, τοῦ μακαρίτη βασιλιᾶ τῆς Ἀγγλίας. Στὸ γυρισμὸ, πέρασε ἀπὸ τὸ Παρίσι καὶ τὴ Λόντρα, μίλησε μὲ ὑπουργούς καὶ διπλωμάτες. Βράζει πάλε, καθὼς ξέρεις, τὸ Κρητικὸ ζήτημα, ὅστερ' ἀπὸ τὴν ἀκρόση τῶν Κρητικῶν νὰ δεχτοῦνε στὴ Συνέλευση τοὺς Μουσουλμάνους πληρεξούσιους, δίχως ὄγκο στὸ Βασιλιά μας. Καὶ στὸ ταξίδι του, μίλησε καὶ μὲ δημοσιογράφους ὁ Βασιλιάς. Μιὰ του κουδέντα στὸ «Νέο Ἐλεύτερον Τύπον» τῆς Βιέννας—ἀληθινὴ ἢ φτιαχμῆνη, δὲν ξέρω—ἔκαμε τὸ νεοτούρκικο μπουλούκι νὰ σχολιάσῃ. Καὶ αὐτό, ἐνῶ προσμένανε οἱ καλοὶ μας γειτόνοι πὼς τὰ διάφορα κόλπα τους θὰ τὸ γυρίζανε πίσω τὸ Κρητικὸ ζήτημα. Φαίνεται ὅμως πὼς μὲ τίς πανισλαμικὰς τὺς ἐνέργειαι στὴν ἀγγλοπατημένη χώρα τοῦ Νείλου δὲ μποροῦσε κ' ἡ Ἀγγλία νὰ τοὺς κἀνῃ τὸ χατήρι, ὅσο γιὰ τὴν Κρήτη. Στὴς δύο νότες πού δώσανε στοὺς Κρητικὸς οἱ τέσσερις Δυνάμεις, εἶπανε μόνο πὼς θὰ λάβουνε τὰ μέτρα τους, ἀνίσως καὶ δὲ γίνουνε δεχτοὶ δίχως ὄγκο οἱ Μουσουλμάνοι. Τίποτ' ἄλλο. Φαίνεται μάλιστα πὼς οὔτε αὐτὸ δὲ θὰ λέγανε, ἀν οἱ Τούρκοι δὲν κἀνανε τὸ κόλπο νὰ σηκώνουνε τὸν ὄγκο τους στὸ πόδι, ἀν οἱ βιεννεζικὰς ἐφημερίδες δὲν τοὺς ἐρεθίζανε λέγοντάς τους καθρὰ νὰ μᾶς κηρύζουνε τὸν πόλεμον.

Ἔτσι ἀρχίσανε τὸν ἰδιωτικὸν πόλεμον. Γενήκανε συλλαλητήρια· εἶπανε τὸ λόγο τους μπουφτηδες καὶ ἀρχιχαμάληδες· κηρύζανε τὸ μπουκόταξ, ὅπως λέμε γαλλίζοντας οἱ Ἀνατολίτες τὴν ἐγγλέζικη λέξη πού ἐνοεῖ τὸν ἀποκλεισμό, ἀπὸ τὴ Μαύρη ὡς τὴν Ἄσπρη Θάλασσα. Στὴ Σμύρνη καὶ Θεσσαλονίκη, τὰ ταμπούρια τοῦ νεοτουρκισμοῦ, ἀγριέψανε περισσότερο. Χύθηκε λιγὸστὸ αἷμα, κατὰ λάθος. Εὐτυχῶς στὴ Σμύρνη, ἡ παληκαρῆσια διαγωγή τοῦ Διάτη, ἀρχομάνου τοῦ προξενείου μας, βιάστηκε τὴ λύσσα τους ἀπὸ τὰ χερσότερα. Μαζεύανε κ' ἐθελοντὲς νὰ τοὺς στείλουνε στὰ σύνορά μας. Ἀπαιτοῦσανε νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ τούρκικο οἱ Ἕλληνες ὑπήκοοι—ὅπως ξανάγεινε στὰ 56, πάλε γιὰ

νὰ τὸ τραγουδῶ, κὶ ἄς εἶναι καὶ μοναχὴ μου.

Τὴν ἔκοψαν τὴν ἀναπνοή μου αὐτὰ τὰ λόγια. Τί μπόσκικος, εἶπα, καὶ δὲν τῆξερα πὼς εἶχα τέτοιο ἠρωϊκὸ κορίτσι μέσα στὸ σπῆτι! Τῆς ἄρχισα λοιπὸν τὸ τραγοῦδι. Πρέπει νὰ τῆς τραγουδοῦσα ὡς μισὴν ὥρα.

—Κὶ ἄλλο, κὶ ἄλλο, μοῦ κάνει σὰν τέλειωσα· κανένα πιδ ταιριαστὸ σὲ τέτοια βραδιά.

Καὶ μὲ κοιτάζει μὲ φλογισμένες ματιές.

Εἶμουν ἀκόμα πιδ μπόσκικος ἀπ' ὅ τι θάρρεφα! Ὁλότελα σάσινα τώρα. Τὴν ἔδλεπα, καὶ δὲν ἦξερα τί νὰ τῆς πῶ.

—Πιστεύεις τίς Ἀτσιγγάνες; μὲ ρωτᾷει πρὶ νὰ τῆς μιλήσω. Ἦρθε μιὰ στὴν πόρτα μας σήμερα καὶ τὴν ἔβαλα νὰ μοῦ πῇ τὴ μοῖρα μου. Καὶ τί μοῦ εἶπε, θάρρεις; Ἀγαπῶ, λέει, ἐν' ἀγόρι· εἶναι, λέει, ὡς δεκαεφτά χρονῶν ἀγοράκι· καὶ τάγαπῶ λέει τόσο, πού πάω νὰ τρελλαθῶ.

Δὲν εἶχα πιά τώρα νὰ χάνω καιρό. Ἄναθε μεγάλη φωτιά, κ' ἔπρεπε ἢ νὰ μᾶς κάψῃ καὶ τοὺς δύο, ἢ νὰ τὴ σβύσω.

Ἴσως μοῦ πῆς πὼς εἶμουν ἀκόμα πιδ μπόσκικος ἀπ' ὅ τι θάρρεφα καὶ τὴ δευτέρη τὴ φορά. Μὰ ὁ νοῦς μου ταξίδευε μακριὰ, πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴν

καρδιά τῆς πατριώτισσας Μαριγῶς. Τὴν καληνύχτισα κ' ἔφυγα.

Η'

ΕΝΑΣ ΕΛΛΗΝΑΣ Κ' ΕΝΑΣ ΕΛΛΗΝ

Τέτοια σπῆτια θὰ βροῖς ἐδῶ πέρα πολλὰ. Μὴν τὸ θαρρῆς ὅμως πὼς εἶναι ὅλα τους μιναρῆδες σὰν τοῦ Θεωδωράκη τὸ σπῆτι. Ἔχει καὶ δύο τρία Ρωμιόσπιτα. Ἐκεῖ παραμέσα στέκουνταν ἓνα τὰ χρόνια κείνα, ἀνάμεσα σὲ κάτι χαλάσματα, κοντὰ στοὺς Τούρκικους τοὺς μαχαλάδες. Ὁ νοικοκύρης του ἔρχονταν ἀπὸ τὴν καρδιά τῆς Ἀνατολῆς. Τούρκικα μιλοῦσε ὁ Ἀναστάσης, μὰ τέτοια Τούρκικα καλὰ θὰ εἶτανε νὰ τὰ μιλοῦσε ὅλο τὸ «Γένος». Μεγάλον μάθημα τοὺς δίδασκε τοὺς πολλίτες ὁ Ἀναστάσης, μὰ ποῖος τὸν ἀκούγε! Ἔδειχτε πὼς καὶ τὴ βάρβαρη γλῶσσα τὴν κάνει ρωμαϊκῆ, σώνει νὰ εἶναι «ρωμαϊκῆ» ἐκείνα πού λές.

Εἶτανε ἠθασαυρὸς χωσμένος μέσα στὴν Πόλη ὁ Ἀναστάσης. Πονοῦσε σὰν τὴ μάγνα γιὰ τὸ παιδί τῆς, ὅταν ἔδλεπε πληγῆ στὴν πατρίδα του. Τούρκο ἔδλεπε καὶ φουρκίζονταν, αὐτὸς πού γεννήθηκε στὰ

βάθια τῆς τουρκομλήτης Ρωμισσύνης. Ἄ δὲν εἶτανε φαμελίτης στὴν Πόλη, δίχως ἄλλο θὰ τὸν εἶχε τότες ἢ Κρήτη, πού τὴν πλημμύριζε ἢ φωτιά καὶ τὸ αἷμα. Θὰ πῆς, γιὰτι δὲν πῆγε, κὶ ἄς εἶταν καὶ φαμελίτης; Ἴσια ἴσια γιὰτι δὲν πῆγες μῆτε τοῦ λόγου σου μῆτε γῶ, κὶ ἄς μὴν εἶχαμε καὶ παιδιὰ. Ὁ Ρωμιὸς πρέπει νὰ εἶναι τοῦ σκοινοῦ καὶ τοῦ παλουκοῦ, νάχῃ σκοτωμένο τοῦλάχιστον ἓνα γονιὸ του, γιὰ ν' ἀποφασίσῃ νὰ πάῃ στὸν πόλεμον. Ὁ πόλεμος γιὰ τὰ μᾶς δὲν εἶναι παιχίδι καὶ γλέντι, καθὼς εἶταν ὡς προχτὲς σὲ μερικὰ μας βουνὰ, καθὼς εἶναι καὶ σήμερα σὲ τόπους πολιτισμένους,—ὁ πόλεμος γιὰ τὰ μᾶς εἶναι φοβερό πρᾶμα, μπαμποῦλος, δαίμονας, πού ἄλλο δὲν κάνει παρὰ νὰ θερίζῃ ζωές.

Κοίταξε τώρα κὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ μεριά, κατὰ τὴ θάλασσα. Αὐτοῦ πού στέκει ἐν' ἀρχοντάδικον σπῆτι. Αὐτοῦ εἶταν τότες ἓνας Βολιώτης. Ὁ Βόλος εἶταν ἀκόμα Τουρκία. Μὰ ὁ Χαράλαμπίδης, μ' ἓνα χαρτάκι καὶ μερικὰς βοῦλλες ἀπάνου, τὸ κατάφερε ἀπὸ ραγιάς νὰ βαφτιστῇ «Ἕλληνας!» Πῆγαν καλὰ κ' οἱ δουλιές του,—κ' ἦρθε καὶ ρίζωσε μέσα στὴν Πόλη. Ἔστησε αὐτὸ τὸ Κάστρο πού βλέπεις, κ' ἔφερε μέσα τὴ λευτεριά μ' ὅλα τῆς τὰ καλὰ. Μῆτε τοῦ πούλιου τὸ γάλα δὲν τοῦ ἔλειπε τοῦ Χαρά-